

نظام بین الملل؛ عرصه نبرد اتاق‌های فکر

بر اساس رهیافت واقع‌گرایی، نظام بین‌الملل ماهیت انارشیک دارد و صحنه ستیز و سازش بازیگران بر بنیاد میزان سهم‌شان از قدرت است. در فقدان یک مرجع فائمه بین‌المللی، دولت‌ها بر اساس اصل خودیاری، خود مسئول حفاظت از خود هستند. خودیاری، بقا و تأثیرگذاری در نظام بین‌الملل تنها یک راه دارد و آن بهره‌مندی از قدرت و افزایش قدرت است. اما شاخص‌های قدرت در طی چند سده سال اخیر همواره در حال دگرگونی و تحول بوده است. پس از شکل‌گیری دولت‌های ملی در چارچوب نظم وستفالی، وسعت سرزمینی، تسلط دریایی، نوع و اندازه ارتش‌های کلاسیک و موقعیت جغرافیایی شاخص‌های اصلی قدرت در نظام بین‌الملل محسوب می‌گردیدند. به همین خاطر تمایل دولت‌های قدرتمند برای گسترش قلمرو ارضی و دستیابی به منابع طبیعی بیشتر و تسلط بر جمعیت و آبراه‌ها، موجب بروز بسیاری از جنگ‌ها از جمله جنگ‌های اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸) و دوم (۱۹۳۹-۱۹۴۵) جهانی گردید. در دوره جنگ سرد (۱۹۴۵-۱۹۹۱) سلاح اتمی و بعدتر قدرت فضایی، به عنوان یکی از برجسته‌ترین شاخص‌های قدرت در نظام بین‌الملل مطرح گردید و فازی جدیدی از رقابت را در عرصه تولید سلاح اتمی و ارسال فضاپیما در پی داشت. با وجودی که تسلیحات اتمی اهمیت گذشته خود را با فروپاشی شوروی و پایان جنگ سرد از دست داده است اما هنوز هم در سطوح منطقه‌ای مثل شبه قاره هند و بین‌المللی مثل پرونده اتمی ایران و اسرائیل مطرح است و نبرد فضایی هم‌چنان جریان دارد. با ورود دنیا به عصر جهانی شدن در نیمه دوم قرن بیست و تغییر ماهیت تهدیدها و فرصت‌ها، بتدریج شاخص دیگری به نام اتاق‌های فکر برای برخورداری از قدرت بین‌المللی افزوده شد. امروز نظام بین‌الملل عرصه نبرد اتاق‌های فکر است. اتاق‌های فکر به عنوان پل

ارتباطی محیط آکادمیک و عرصه سیاست‌ورزی، این زمینه را فراهم می‌کند که در کوتاه‌ترین زمان ممکن بهترین و دقیق‌ترین راه‌کارها را در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار دهد. از این رو امروز کشورها، سازمان‌ها، احزاب و دانشگاه‌ها بیشترین سرمایه‌گذاری را در این زمینه دارند. با توجه به اهمیت روز افزون اتاق‌های فکر به عنوان یکی از شاخص‌های قدرت در نظام بین‌الملل، فصلنامه نگاه معاصر مفتخر است که اتاق فکری پژوهی را مورد توجه قرار داده و تصمیم دارد که با نشر سلسله مقالات علمی در این عرصه، رهبران کشور، پالیسی‌سازان، مدیران دانشگاه‌ها، رهبری احزاب و بخش‌های مختلف را تشویق به پژوهش و سرمایه‌گذاری در این زمینه کند تا با پشتوانه چنین نهادهایی ارزیابی از فرصت‌ها و چالش‌ها عینیت داشته، تصمیم موثر برای تأمین بهتر منافع ملی اتخاذ گردد.

بر این اساس بخش اول مقالات این شماره از فصلنامه نگاه معاصر به موضوع مهم اتاق‌های فکر اختصاص یافته است. در اولین مقاله که مدخلی در این زمینه به شمار می‌رود، به مفهوم‌شناسی اتاق‌های فکر، تیپ‌شناسی، زمینه‌ها و بسترها رشد، آخرین آمار، توزیع جغرافیایی، رده‌بندی جهانی و سهم برخی کشورها از جمله افغانستان و مهمترین اتاق‌های فکر در عرصه سیاست خارجی و مسایل بین‌المللی پرداخته شده است. در یکی دیگر از مقالات به صورت فشرده بر نقش اتاق‌های فکر در سیاست‌گذاری امریکا پرداخته شده است. در این متن ضمن گونه‌شناسی اتاق‌های فکر در امریکا به تاریخچه و و راهبردهای اتاق‌های فکر در این کشور نیز پرداخته شده است. در سومین مقاله مشخصاً به چالش‌های فراوری سیاست خارجی قدرت‌های نوظهور و نقش اتاق‌های فکر در این زمینه، توجه شده است.

علاوه بر مطالب فوق، این دفتر از فصلنامه نگاه معاصر، حاوی مطالب متنوع و ارزشمند دیگری در زمینه‌های حقوق بشر در روابط بین‌الملل، تیپ‌شناسی دیپلماسی، کاربست دیپلماسی علمی در سیاست خارجی افغانستان، بازخوانی بخش‌های از سیاست خارجی افغانستان در قرن بیست و چالش‌های روند صلح افغانستان با توجه به تضاد منافع قدرت‌های خارجی است.

مدیر مسئول